

FYLKESMANNEN I HEDMARK
Miljøvern

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Vår dato
05.12.2017
Arkivnr.
461.3

Vår referanse
2017/5909
Deres referanse
MS/ 16/946 /17/6070

Hias IKS
Postboks 4065
2306 Hamar

Hias IKS – Vedtak om tillatelse til utslipp fra vannbehandlingsanlegg ved Nordsveodden, Stange kommune

Fylkesmannen i Hedmark har ferdigbehandlet søknaden fra Hias IKS av 17.10.2017 og har besluttet å gi tillatelse til virksomheten etter forurensningsloven på visse vilkår. Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt.

Vi viser til deres søknad av 17.10.2017 om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven.

Fylkesmannen i Hedmark gir med dette tillatelse på visse vilkår. Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf § 16. Fylkesmannen har ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis og ved fastsettingen av vilkårene lagt vekt på de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Ved fastsettingen av vilkårene har Fylkesmannen videre lagt til grunn hva som kan oppnås med beste tilgjengelige teknikker (pkt. 2.7).

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er regulert gjennom spesifikke vilkår i tillatelsens pkt. 3. Utslipp som ikke er regulert på denne måten, er omfattet av tillatelsen i den grad opplysninger om slike utslipp ble fremlagt i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte stoffer oppført i vedlegg 1. For virksomheter hvor slike stoffer benyttes som innsatsstoffer eller dannes under produksjonen, er utslipp av stoffene bare omfattet av tillatelsen dersom dette fremgår uttrykkelig av vilkårene i tillatelsens pkt. 3, eller utslippene er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning.

Det understrekes at all forurensning fra virksomheten isolert sett er uønsket. Selv om utslipp holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter virksomheten å redusere utslippene så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Det samme gjelder utslipp av komponenter det ikke uttrykkelig er satt grenser for gjennom særskilte vilkår.

Postadresse:
Postboks 4034
2306 Hamar

Kontoradresse:
Parkgt 36
2317 Hamar

Telefon Statens hus:
Sentralbord: 62 55 10 00

Org.nr.: 974 761 645
Banknr. 7694.05.01675

E-post: fmhpost@fylkesmannen.no

Internett: www.fylkesmannen.no

Det kan foretas endringer i denne tillatelsen i medhold av forurensningsloven § 18. Endringer skal være basert på skriftlig saksbehandling og en forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført.

At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap forårsaket av forurensningen, jf forurensningsloven § 56.

I tillegg til de krav som følger av tillatelsen, plikter virksomheten å overholde forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter som er hjemlet i disse lovene. Enkelte av forskriftene er nevnt i tillatelsen. For informasjon om øvrige regler som kan være aktuelle for bedriften viser vi til Miljødirektoratets hjemmesider på internett, www.miljodirektoratet.no.

Brudd på utslippstillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79. Også brudd på krav som følger direkte av forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter fastsatt i medhold av disse lovene, er straffbart.

Saksfremstilling og begrunnelse

Hias IKS søker om etablering av nytt vannbehandlingsanlegg og råvannpumpestasjon med tilhørende utvendige ledninger og inntaksledninger i Mjøsa, lokalisert ved selskapets avløpsrensseanlegg på Nordsveodden i Sandvika, Stange kommune. Det nye vannbehandlingsanlegget skal knyttes til eksisterende vannforsyningsnett via ny overføringsledning mot Arstad, ny overføringsledning i Mjøsa og ny pumpestasjon i Nedre Furuberget.

Utbyggingen skal gi *godt, nok og sikkert vann* til innbyggerne i regionen. Tiltaket inngår i felles kommunedelplan for vann og avløp 2014-2023 for kommunene Hamar, Ringsaker, Løten og Stange (vedtatt 2015). Det nye anlegget erstatter gamle Hamar vannbehandlingsanlegg.

Anlegget vil ta råvann fra Mjøsa og har følgende behandlingstrinn:

- Råvannpumpestasjon for pumping av råvann fra Mjøsa til vannbehandlingsanlegget.
- Vannbehandling:
  - Jerndosering og pH-justering for partikkelfjerning av organisk stoff/humus
  - Filtrering i tremediafilter for partikkelfjerning, separering av jern/humusfnokker, hygienisk barriere og karbonatisering i det nederste alkaliske filterlaget
  - Desinfeksjon i UV-anlegg for hygienisk barriere
  - Desinfeksjon med klor for hygienisk barriere
- Rentvannsbasseng og rentvannpumpestasjon for pumping til forbruker.
- Slambehandling:
  - Sedimentering av spyleslam i fortykker etter polymerdosering
  - Slamlagring
  - Eventuelt slamavvanning med sentrifuger

Prosessen genererer følgende avløpsstrømmer:

- Modningsvann fra tremediafilter
- Spylevann fra tremediafilter som separeres til i fortykker til:
  - Klarvannsfase
  - Slamfase. Slamfasen er det aktuelt å lede til Hias avløpsrensseanlegg for videre behandling eller/og avvanne til:
    - Avvannet spyleslam
    - Rejektvann

For å bedre sedimenteringsegenskapene til slammet vil det bli tilsatt polymer på innløpet til fortykker.

Avløpet inneholder bl.a. noe jern. Søknaden omfatter gjennomsnittlig døgnutslipp på 0,54 kg og maksimalt døgnutslipp på 7,1 kg. Jern doseres i form av to typer jernklorid, hhv. 5 % og 15 % fri saltsyre, pH-justering vil bli utført med surt jernklorid. Tremediafilteret vil bli bygd opp av Filtralite NC, sand og marmorgrus. Marmorgrus forbrukes i prosessen og vil bli jamnlig etterfylt. Klor doseres som natriumhypokloritt.

Modningsvann og klarvannsfasen inneholder relativt lite jern, og det søkes om utslippstillatelse for disse avløpsstrømmene (pkt. 4.1 i søknaden). Disse strømmene vil bli ledet tilbake til Mjøsa via en nødoverløpsledning.

Slamfasen og rejektivann er aktuelt å lede til Hias avløpsanlegg for videre behandling. Utslippssøknaden omfatter ikke disse strømmene.

Avvannet spyleslam vil bli transportert til videre behandling og defineres som avfall (pkt. 6.1 i søknaden). Det er ikke avklart om denne avløpsstrømmen vil bli produsert og eventuelt hvor den skal behandles.

Høringsuttalelser

Søknaden er forelagt kommunene i Hamarregionen, Mattilsynet og NIVA til uttalelse.

NIVA anser det som lite trolig at det omsøkte utslippet av jern vil ha vesentlig betydning for vannkvalitet og økologi rundt utslippsstedet.

Mattilsynet mener at utslippet av jern ikke vil ha negativ innvirkning på noen av saksområdene de har ansvaret for. De har lagt vekt på at fortynningseffekten i Mjøsa gjør at jern i prosessavløp-utslippet ikke vil innvirke på vannkvaliteten som drikkevannskilde.

Ringsaker kommune har ingen merknader til søknaden.

Fylkesmannens vurdering

Etableringen av det omsøkte vannbehandlingsanlegget er et viktig, samfunnsmessig tiltak for å sikre god og sikker vannforsyning i Hamar-regionen. Driftsprosessen med rensing av råvannet gir et restutslipp av jern til Mjøsa. Høringsinstansene bekrefter at dette neppe vil ha vesentlige negative konsekvenser for vannkvaliteten i Mjøsa verken som drikkevannskilde eller av hensyn til økologien i innsjøens næringskjede. Vi vurderer derfor at tillatelse kan gis som omsøkt.

Forholdet til naturmangfoldloven

I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), av 19.6.2009 nr. 100, heter det i § 7 at §§ 8 til 12 «skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet». I § 8 heter det blant annet at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Bedriften skal lokaliseres ved eksisterende avløpsrenseanlegg. Utslippet av modningsvann og rensert klarvannsfase inneholder noe jern, ellers ubetydelige mengder andre stoffer. Utslippet vil raskt bli fortynnet i Mjøsa. Fylkesmannen mener å ha tilstrekkelig kunnskap om dette området og konsekvensene av det omsøkte tiltaket, slik at det ikke er nødvendig å innhente ny kunnskap om dette.

”Føre-var-prinsippet” er lovfestet i § 9 og sier at ved tvil om utfallet skal påvirkningen ha sammenheng med økosystemets samlede belastning, jf. § 10. §§ 11 og 12 vurderes ikke som relevante i denne sammenheng.

Forholdet til vannforskriften

Vannforskriften setter krav om god økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomstene og at det skal utarbeides sektorvise tiltaksplaner. Utslippet fra bedriften ledes delvis til avløpsrensaneanlegget og delvis direkte til Mjøsa etter intern behandling. Utslippet er av begrenset omfang, og forventes ikke å påvirke vannkvaliteten i resipienten vesentlig.

Frister

Det er ikke stilt krav eller satt frister for gjennomføring av særskilte tiltak.

Gebyr

Fylkesmannens behandling av søknader om fastsettelse og endringer av utslippstillatelser er omfattet av en gebyrordning. Gebyrsats fastsettes avhengig av ressursforbruk ved arbeidet med tillatelsen. Bedriften skal betale et gebyr på kr 19 700 for Fylkesmannens behandling av søknaden (gebyrsats 6, tilsvarende 1 ukeverk (2017)), jf. forskrift om begrenning av forurensning av 01.06.04, § 39-4. Faktura ettersendes fra Miljødirektoratet.

Klageadgang

Vedtaket, herunder også plasseringen i gebyrklasse, kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtak er kommet fram eller fra vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket. En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Fylkesmannen.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Fylkesmannen eller Miljødirektoratet kan etter anmodning eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages.

Med visse begrensninger har partene rett til å se sakens dokumenter. Nærmere opplysninger om dette fås ved henvendelse til Fylkesmannen. Øvrige opplysninger om saksbehandlingsregler og andre regler av betydning for saken vil Fylkesmannen også kunne gi på forespørsel.

Kopi av dette brevet med vedlegg er sendt berørte i saken i henhold til vedlagte adresseliste.

Med hilsen

Jørn G. Berg e.f.
miljøverndirektør

Steinar Østlie
senioringeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

Utslippstillatelsens vilkår følger på de neste sidene

Kopi med fullstendig tillatelse til:

Mattilsynet, Regionkontorer for Hedmark og Oppland, Postboks 383, 2381 Brumunddal
Hamar kommune
Ringsaker kommune
Løten kommune
Stange kommune
NIVA

FYLKESMANNEN I HEDMARK
Miljøvern

Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven

Tillatelse nr. 2017.0976.T - Sak nr. 2017/5909

for

Hias IKS,

Utslipp fra vannbehandlingsanlegg ved Nordsveodden, Stange

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jfr. § 16. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger gitt i søknad av 17.10.2017 samt opplysninger fremkommet under behandlingen av søknaden. Vilkårene framgår på side 6 til og med side 13. Tillatelsen gjelder fra dags dato.

Bedriften må på forhånd avklare skriftlig med Fylkesmannen dersom den ønsker å foreta endringer i driftsforhold, utslipp med mer kan ha miljømessig betydning, og som ikke er i samsvar med opplysninger gitt i søknaden eller under saksbehandlingen.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 6 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal bedriften sende Fylkesmannen en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at Fylkesmannen kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Bedriftsdata

Bedrift	Hias IKS
Beliggenhet/gateadresse	Sandvikavegen 136, 2312 Ottestad
Postadresse	Postboks 4065, 2306 Hamar
Kommune	0417 Stange
Org. nummer (bedrift)	973 355 015
Lokalisering av anlegg	UTM-sone 32, øst: 613216, nord 6738581.
NACE-kode og bransje	38.210 – Behandling og disponering av ikke-farlig avfall
Virksomhetens kategori ¹	-

Fylkesmannens referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer	Risikoklasse
2017.0976.T	0417.0082.04	-

Tillatelse gitt: 05.12.2017	Endringsnummer: -	Sist endret: -
Jørn G. Berg e.f. miljøverndirektør	Steinar Østlie senioringeniør	

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

¹ Jf Forurensningsforskriften av 06.01.2001, nr. 931, kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven

1. Tillatelsens ramme

Tillatelsen gjelder forurensning fra vannbehandlingsanlegg på Nordsveodden i Sandvika, Stange kommune. Tillatelsen er basert på følgende produksjon:

- Rent drikkevann, 400 l/s.

Ved vesentlige endringer skal bedriften søke om endring av tillatelsen, selv om utslippene ligger innenfor de fastsatte grensene.

2. Generelle vilkår

2.1. Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens pkt. 3-13. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp ble fremlagt i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte stoffer oppført i vedlegg 1. Utslipp av slike komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår av vilkårene i pkt. 3-13 eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning.

2.2. Plikt til å overholde grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte midlingstidene skal ikke avvike fra hva som følger av normal drift i en slik grad at de kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra bedriften, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter bedriften å redusere sine utslipp, herunder støy, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke gjennom vilkår i pkt 3. uttrykkelig er satt grenser for.

For produksjonsprosesser der utslippene er proporsjonale med produksjonsmengde, skal eventuell reduksjon av produksjonsnivået i forhold til det som er lagt til grunn i søknaden medføre en tilsvarende reduksjon i utslippene.

2.4 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp skal bedriften sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. System/rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert (jf. internkontrollforskriften § 5 punkt 7²).

---

² Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

2.5 Tiltak ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter bedriften å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Bedriften skal så snart som mulig informere Fylkesmannen om unormale forhold som har eller kan få forurensningsmessig betydning. Akutt forurensning skal varsles iht. pkt. 10.4.

2.6 Internkontroll

Bedriften plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette³. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at bedriften overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Bedriften plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Bedriften plikter til enhver tid å ha oversikt over alle aktiviteter som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold. Plikt til å gjennomføre risikoanalyse med hensyn til *akutt forurensning* følger av punkt 10.

2.7 BAT-tiltak

Bedriften plikter å benytte seg av beste tilgjengelige teknikker som gjelder denne type virksomhet, jf. forurensningslovens § 2.3. Dette gjelder for interne produksjonsprosesser samt rensing av avløp. Til informasjon finnes oversikt over BAT-tiltak på IEDs nettsted (BAT – Best Available Techniques)⁴.

3. Utslipp til vann

3.1. Utslippsbegrensninger

3.1.1 Utslipp fra punktkilder

Følgende utslippsbegrensninger gjelder:

Utslippskilde	Komponent	Utslippsgrenser			Gjelder fra
		Konsentrasjonsgrense (mg/l)	Maksimalt døgnutslipp (kg/døgn)	Årlig utslipp (tonn/år)	
		Midlingstid: 1 døgn	Midlingstid: 1 døgn	Midlingstid: 1 år	
Modningsvann	Fe, (gj.snitt)	0,6	0,22		d.d.
	Fe, (maks.verdi)	0,8	1,7		d.d.
Klarvannsfase	Fe, (gj.snitt)	1,5	0,32		d.d.
	Fe, (maks.verdi)	4,0	5,4		d.d.

Utslippsprøvene baseres på blandprøver sammensatt av stikkprøver, tatt i utløp fra sedimenteringstanker for spylevann etter avspyling av slam fra rensefiltere.

³ Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

⁴ EU utarbeider bl.a. bransjevis dokument for å angi hva som anses som BAT i de enkelte bransjer, såkalte BAT referanse dokument (BREF-dokument). Her vises bl.a. hvilke utslippsnivåer som er oppnåelige ved bruk av ulike teknikker og hvilke teknikker som anses forenlige med direktivets krav om BAT. Dokumentene finnes på IPPC-byråets nettsted <http://eippcb.jrc.es> (BREF-dokumentene er på ca 7 MB), <http://eippcb.jrc.es/pages/Bactivities.htm>

3.2. Utslippsreducerende tiltak

Generelt gjelder at forurenset vann skal holdes adskilt fra ikke forurenset vann, og at forbruk av vann skal reduseres så mye som mulig.

3.3. Utledning og rensing

- 1 Avløpsvann og slam fra anlegget oppstår i forbindelse med rensing og behandling av råvann fra Mjøsa. Råvannet skal gjennomgå følgende behandling:
  - pH-justeringer og jerdosering for partikkelfjerning av organisk stoff/humus
  - Filtrering i tremediafilter for partikkelfjerning, separering av jern/humusflokke, hygienisk barriere og karbonatisering i nederste alkaliske filterlaget.

Proessen genererer følgende avløpsstrømmer:	Behandling:
- Modningsvann fra tremediafilter	Utslipp til Mjøsa
- Spylevann fra tremediafilter som separeres til i fortykker til:	
o Klarvannsfase	Utslipp til Mjøsa
o Slamfase. Ledes til Hias avløp for videre behandling og/eller avvannes til:	Ledes til Hias avløp for videre behandling
▪ Avvannet spyleslam	Transporteres for videre behandling. Defineres som avfall
▪ Rejektvann	Ledes til Hias avløp for videre behandling

- 2 Etter intern rensing skal avløpet ledes til resipient eller til Hias avløpsanlegg. Oppstår problemer i renseanlegg, ledningsnett eller i form av luktutslipp, kan det bli satt ytterligere krav om behandling av bedriftens avløpsvann.
- 3 Eventuelt oljeholdig avløpsvann fra vaskehaller, verksteder eller lignende skal renses tilfredsstillende i oljeavskiller eller tilsvarende rensenhet.

3.4. Utslippssted for prosessavløp

Avløpsfraksjon som ledes til Mjøsa: Prosessavløpsvann som slippes ut i Mjøsa skal føres ut på en slik måte at innblandingen i vannmassene blir best mulig. Utslippsdyp er kote 117,75 moh (kfr. søknadens vedlegg 6, tegning 101-HC-00-004)

Avløpsfraksjon som ledes Hias avløpsrenseanlegg: Bedriften skal føre prosessavløpet til Hias avløpsrenseanlegg i henhold til de krav som stilles for slikt påslipp.

3.5. Kjølevann

Virksomheten bruker ikke kjølevann i prosessen.

3.6. Overflatevann

Avrenning av overflatevann fra bedriftens utearealer skal håndteres slik at det ikke medfører skade eller ulempe for miljøet.

3.7. Sanitæravløpsvann

Sanitæravløpsvann ledes til Hias renseanlegg.

4. Utslipp til luft

4.1. Utslippsbegrensninger, punktutslipp

Bedriften skal ikke avgi sjenerende lukt til omgivelsene.

Diffuse utslipp fra produksjonsprosesser og fra utearealer, for eksempel lagerområder, områder for lossing/lasting og vannbehandlingsanlegget, som kan medføre skade eller ulempe for miljøet, skal begrenses mest mulig.

5. Grunnforurensning og forurensede sedimenter

Virksomheten skal være innrettet slik at det ikke finner sted utslipp til grunnen som kan medføre nevneverdige skader eller ulemper for miljøet.

Bedriften plikter å holde løpende oversikt over eventuell eksisterende forurenset grunn på bedriftsområdet og forurensede sedimenter utenfor, herunder faren for spredning, samt vurdere behovet for undersøkelser og tiltak. Er det grunn til å anta at undersøkelser eller andre tiltak vil være nødvendig, skal forurensningsmyndigheten varsles om dette.

Graving, mudring eller andre tiltak som kan påvirke forurenset grunn eller forurensede sedimenter, trenger tillatelse etter forurensningsloven, evt. godkjenning fra kommunen.⁵

6. Kjemikalier og råstoffer

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoff i prosess og hjelpekjemikalier, f.eks begroingshemmende midler, vaskemidler, hydraulikkvæsker, brannbekjempningsmidler m.m.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal bedriften dokumentere at den har foretatt en vurdering av kjemikalienes helse- og miljøegenskaper (nedbrytbarhet, toksisitet og bioakkumulerbarhet) på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon, jf. også punkt 2.6 om internkontroll.

Bedriften plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Skadelige effekter knyttet til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter bedriften å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.⁶

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke framstilles, bringes i omsetning, eller brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket⁷ og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

---

⁵ Jf Forurensningsforskriftens kapittel 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider.

⁶ Jf Produktkontrollloven av 11.06.1979 nr. 79 § 3a

⁷ Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH) av 30. mai 2008.

7. Støy

Bedriftens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner, barnehager og rekreasjonsområder skal ikke overskride følgende grenser, målt eller beregnet som innfallende lydtryknivå ved mest støyutsatte fasade:

Ekvivalent lydnivå

Alternativ	Dag (kl. 07-19) $L_{pAeqv12h}$	Kveld (kl. 19-23) $L_{pAeqv4h}$	Søn-/helligdager (kl. 07-23) $L_{pAeqv16h}$	Natt (kl. 23-07) $L_{pAeqv8h}$	Natt (kl. 23-07) L_{AFmax}
T-1442	55 dB(A)	50 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)	60 dB(A)

L_{pAeqT} er A-veiet gjennomsnittsnivå (dB(A)) midlet over driftstid der T angir midlingstiden i antall timer.

L_{AFmax} , som er gjennomsnittlig A-veiet maksimalnivå for de 5-10 mest støyende hendelsene i perioden med tidskonstant "Fast" på 125 ms.

Alle støygrenser skal overholdes innenfor alle driftsdøgn. Støygrensene gjelder all støy fra bedriftens virksomhet, inkludert intern transport på bedriftsområdet samt lossing/lasting av råvarer og produkter, med følgende unntak:

- Støy fra midlertidig bygg- og anleggsvirksomhet og fra persontransport av ansatte til og fra bedriftsområdet er ikke omfattet av ovennevnte grenser.
- Støy fra nødstrømsaggregat er ikke omfattet av støygrensene over. Aggregatet testes én gang per måned, og er ellers i bruk ved strømbortfall.

Anlegget skal utformes og virksomheten drives slik at det ikke medfører nevneverdige støyulempere for omgivelsene.

8. Energi

8.1. Energiledelse

Bedriften skal ha et system for energiledelse i bedriften for kontinuerlig, systematisk og målrettet vurdering av tiltak som kan iverksettes for å oppnå en mest mulig energieffektiv produksjon og drift. Systemet for energiledelse skal inngå i bedriftens internkontroll, jf. vilkår 2.6. og følge prinsippene og metodene angitt i norsk standard for energiledelse.

8.2. Utnyttelse av overskuddsenergi

Bedriften skal i størst mulig grad utnytte overskuddsenergi fra eksisterende og nye anlegg internt. Bedriften skal også gjennom tiltak på eget bedriftsområde legge til rette for at overskuddsenergi skal kunne utnyttes eksternt med mindre det kan godtgjøres at dette ikke er teknisk eller økonomisk mulig.

Planlagte energisparetiltak er gjengitt i søknadens vedlegg 3.

9. Avfall

9.1 Generelle krav

Bedriften plikter så langt det er mulig, uten urimelige kostnader eller ulemper, å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Bedriften plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften⁸.

Avfall som oppstår i bedriften, skal søkes gjenbrukt i bedriftens produksjon eller i andres produksjon, eller – for brennbart avfall – søkes utnyttet til energiproduksjon internt/eksternt. Slik utnyttelse må imidlertid skje i overensstemmelse med gjeldende regler fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, samt krav fastsatt i denne tillatelsen.

10. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

10.1. Miljørisikovurdering

Bedriften skal gjennomføre en miljørisikovurdering av sin virksomhet. Bedriften skal vurdere resultatene i forhold til akseptabel miljørisiko. Potensielle kilder til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikovurderingen skal dokumenteres og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre akutt forurensning med fare for helse- og/eller miljøskader inne på bedriftens område eller utenfor. Ved modifikasjoner og endrede produksjonsforhold skal miljørisikovurderingen oppdateres.

Bedriften skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning og de helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre.

10.2. Forebyggende tiltak

På basis av miljørisikovurderingen skal bedriften iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Bedriften skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene.

10.3. Etablering av beredskap

Bedriften skal, på bakgrunn av miljørisikovurderingen og de iverksatte risikoreduserende tiltakene, om nødvendig, etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset den miljørisikoen som virksomheten til enhver tid representerer. Hvis aktuelt, skal beredskapen mot akutt forurensning øves minimum en gang pr. år.

10.4. Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles brannvesenet (110) i henhold til gjeldende forskrift⁹. Bedriften skal også så snart som mulig underrette Fylkesmannen i slike tilfeller.

Hendelser eller driftsuhell som medfører episodiske eller økte utslipp skal så snart som mulig varsles Hias avløpsrensaneanlegg, etter avtale med rensaneanlegget.

⁸ Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall av 01.06.2004, nr. 930.

⁹ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269

11. Måling og beregning av utslipp. Rapportering til Fylkesmannen

11.1. Utslippskontroll

Bedriften skal gjennomføre målinger av utslipp til vann. Målinger omfatter volumstrømsmåling, prøvetaking, analyse og beregning.

Det skal ordinært tas 4 årlige døgnbaserte blandprøver sammensatt av stikkprøver tatt av bedriftens avløpsvann for analyse. Prøvene tas av modningsvann og rensset klarvannsfase i sedimenteringstanker (etter spyling av filtere). Analyser skal foretas av følgende utløpsparametere:

- Jern (Fe)
- Total fosfor (tot-P)
- Biologisk oksygenforbruk (BOF₅)
- Suspendert stoff (SS)

Målinger skal utføres slik at de blir representative for virksomhetens faktiske utslipp. Bedriften skal ha et måleprogram som inngår i bedriftens dokumenterte internkontroll.

11.2. Måleprogram

Når bedriften utarbeider måleprogrammet, skal den:

- velge prøvetakingsfrekvenser som gir representative prøver
- vurdere usikkerhetsbidragene ved de forskjellige trinn i målingene (volumstrømsmåling - prøvetaking – analyse – beregning) og velge løsninger som reduserer den totale usikkerheten til et akseptabelt nivå

Måleprogrammet skal beskrive de forskjellige trinnene i målingene og begrunne valgte metoder. Det skal gå fram av måleprogrammet hvilke usikkerhetsbidrag de ulike trinnene gir.

11.3. Kvalitetssikring av målingene

Bedriften er ansvarlig for at metoder og utførelser er forsvarlig kvalitetssikret bl.a. ved å:

- utføre målingene etter Norsk standard. Dersom det ikke finnes, kan internasjonal standard benyttes. Det kan godtas at annen metode benyttes dersom særlige hensyn tilsier det.
- bruke akkrediterte laboratorier / tjenester når prøvetaking og analyse utføres av eksterne. Tjenesteyter skal være akkreditert for den aktuelle tjenesten.

11.4 Rapportering til Fylkesmannen

Bedriften skal innen 1. mars hvert år rapportere utslippsdata fra foregående år via www.altinn.no. Rapportering skal skje i henhold til Miljødirektoratets veileder til bedriftenes egenrapportering, se www.miljodirektoratet.no.

Ved gjennomgang av egenkontrollrapportene vil vi for utslipp av stoffer hvor utslippsbegrensningene ikke er fastsatt gjennom presise grenseverdier under punkt 3.1 og 4.1, vurdere behov for å fastsette mer presise grenser.

12. Overvåking av resipient. Rapportering til Fylkesmannen

Bedriften skal delta i overvåking i regi av Fylkesmannen eller vannregionmyndighet, og bidra i felles overvåkingsprogram med data for de kvalitetselementer i vannforekomsten som kan være direkte eller indirekte påvirket av bedriftens utslipp.

13. Utskifting av utstyr

Dersom det skal foretas utskifting av utstyr i virksomheten som gjør det teknisk mulig å motvirke forurensninger på en vesentlig bedre måte enn da tillatelsen ble gitt, skal Fylkesmannen på forhånd gis melding om dette.

All utskifting av utstyr skal baseres på at de beste tilgjengelige teknikker med sikte på å motvirke forurensning skal benyttes.

14. Eierskifte

Hvis bedriften overdras til ny eier, skal melding sendes Fylkesmannen så snart som mulig og senest én måned etter eierskiftet.

15. Nedleggelse

Hvis et anlegg blir nedlagt eller en virksomhet stanser for en lengre periode, skal eieren eller brukeren gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensninger. Hvis anlegget eller virksomheten kan medføre forurensninger etter nedleggelsen eller driftsstansen, skal det i rimelig tid på forhånd gis melding til Fylkesmannen.

Fylkesmannen kan fastsette nærmere hvilke tiltak som er nødvendig for å motvirke forurensning. Fylkesmannen kan pålegge eieren eller brukeren å stille garanti for dekning av framtidige utgifter og mulig erstatningsansvar.

Ved nedleggelse eller stans skal bedriften sørge for at råvarer, hjelpestoff, halvfabrikat eller ferdig vare, produksjonsutstyr og avfall tas hånd om på forsvarlig måte, herunder at farlig avfall håndteres i henhold til gjeldende forskrift¹⁰. De tiltak som treffes i denne forbindelse, skal rapporteres til Fylkesmannen innen 3 måneder etter nedleggelse eller stans. Rapporten skal også inneholde dokumentasjon av disponeringen av kjemikalierester og ubrukte kjemikalier og navn på eventuell(e) kjøper(e).

Ved nedleggelse av en virksomhet skal den ansvarlige sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand igjen.

Dersom virksomheten ønskes startet på nytt, skal det gis melding til Fylkesmannen i god tid før start er planlagt.

16. Tilsyn

Bedriften plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

---

¹⁰ Avfallsforskriftens kapittel 11 om farlig avfall

VEDLEGG 1

Liste over prioriterte stoffer, jf. punkt 2.1.

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg. eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning

Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

Organiske forbindelser:

Bromerte flammehemmere	Vanlige forkortelser
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2',6,6'-tetrabromo-4,4'isopropyliden difenol)	TBBPA
Klorerte organiske forbindelser	
1,2-Dikloreten	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ - C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ - C ₁₃)	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ - C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ - C ₁₇)	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloreten	PER
Trikloreten	TRI
Trikloran (2,4,4'-Triklor-2'-hydroksydifenyleter)	TCS
Tris(2-kloretyl)fosfat	TCEP
Enkelte tensider	
Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC
Nitromuskforbindelser	
Muskxylen	
Alkyfenoler og alkyfenoletoksylater	
Nonylfenol og nonylfenoletoksylater	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksylater	OF, OP, OFE, OPE
Dodecylfenol m. isomerer	DDP
2,4,6 tri-tert-butylfenol	TTB-fenol

Per- og polyfluorerte alkylforbindelser (PFAS)

Perfluoroktansulfonat (PFOS) og forbindelser som inneholder PFOS	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Perfluorheksansulfonsyre (PFHxS) og forbindelser som inneholder PFHxS	PFHxS, PFHxS-relaterte forbindelser
Perfluoroktansyre Langkjedete perfluorerte karboksylsyrer C9-PFCA – C14-PFCA	PFOA PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDoDA, PFTrDA, PFTeDA

Tinnorganiske forbindelser

Tributyltinnforbindelser	TBT
Trifenyltinnforbindelser	TFT, TPT
Dibutyltinnforbindelser	DBT
Dioktyltinnforbindelser	DOT

Polysykliske aromatiske hydrokarboner

PAH

Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)

DEHP

Bisfenol A

BPA

Siloksaner

Dekametylsyklopentasiloksan	D5
Oktametylsyklotetrasiloksan	D4

Benzotriazolbaserte UV-filtre

2-Benzotriazol-2-yl-4,6-di-tert-butylphenol	UV-320
2,4-di-tert-butyl-6-(5-chlorobenzotriazol-2-yl)phenol	UV-327
2-(2H-benzotriazol-2-yl)-4,6-ditertpentylphenol	UV-328
2-(2H-Benzotriazol-2-yl)-4-(tert-butyl)-6-(sec-butyl)phenol	UV-350

